

הצעות דיון ופעילות ליום השואה

מושגים

מלחמת העולם השנייה

נמשכה שש שנים. פרצה באירופה אך התפשטה גם לאזורים נוספים – אפריקה, המזרח התיכון ועוד. השתתפו בה כחמישים ושבע מדינות, ובהן כל המעצמות של אותה תקופה.

שואה

במלחמת העולם השנייה כבשו הגרמנים שטחים נרחבים באירופה. הם ועוזריהם פעלו כדי לפגוע ביהודים: ריכוז היהודים בגטאות ובמחנות, עבודה קשה ללא תמורה, רצח ועוד.

גרמנים נאצים

בזמן מלחמת העולם השנייה שלטו בגרמניה הנאצים. הנאצים היו בעלי השקפת עולם גזענית שלפיה "גזעים" אנושיים מסוימים הם עליונים לעומת גזעים אחרים.

גטו

שם לאזור (רחוב או שכונה) שמופרד משאר חלקי העיר באמצעות חומות או גדרות. היהודים הועברו לגטאות ונאלצו להיפרד מכל המוכר להם ולהסתגל לסביבה חדשה, ענייה וצפופה.

טלאי צהוב

בתקופת השואה חייב השלטון הנאצי את כל היהודים לשאת תג זיהוי בצורת מגן דוד מבד צהוב. יהודי שלא נשא תג היה צפוי לעונש. מטרת מדיניות זו הייתה לסמן את היהודים, לבודד ולהבדיל אותם מהאוכלוסייה המקומית כדי להשפילם. ברחבי אירופה בתוך הטלאי נכתבה המילה "יהודי" בשפה המקומית, לדוגמה: בגרמנית Jude, בצרפתית Juif ובהולנדית Jood.

[קישקשתא ליום השואה](#) (מושגים זכרון, טלאי צהוב, צפירה)

[יום הזכרון לשואה ולגבורה](#) – בריין פופ

מהו גטו

[סיפורה של גניה רזניק](#) (לפני המלחמה ובגטו בעיני ילדה. עזרה הדדית - כיצד באה לידי ביטוי)

בבסיס כל דיון חשוב לחזור ולהזכיר:

בזמן השואה לא הייתה ליהודים מדינה שתגן עליהם.

ערכים הומניים – חמלה, חסד, סולידריות, כבוד לכל אדם באשר הוא אדם, עזרה לזולת,

ציר זמן לעיסוק בזכרון השואה

1929 - 1930

בבחירות שנערכות בגרמניה הופכת המפלגה הנאצית למפלגה השנייה בגודלה. התעמולה הנאצית מאשימה את היהודים במשבר הכלכלי.

1933

היטלר מתמנה לקנצלר (ראש הממשלה) בגרמניה. מוטל חרם על עסקים יהודיים. שרפה פומבית של ספרים שנכתבו על ידי יהודים, יריבים פוליטיים ואינטלקטואלים. היטלר מכריז על המפלגה הנאצית כמפלגה החוקית היחידה.

1935

"חוקי נירנברג" המגבילים את זכויותיהם של היהודים בגרמניה. שלטים המציינים "הכניסה ליהודים אסורה" במספר הולך וגדל של מסעדות, חנויות, מקומות בילוי ומקומות ציבוריים. נחקקים

1938

כ 16,000 יהודים-פולנים ללא אזרחות מגורשים מגרמניה לפולין. "ליל הבדולח" – פוגרום בגרמניה, במהלכו עולים באש מאות בתי כנסת, נרצחים עשרות יהודים ומנופצים חלונות ראווה בחנויות שבעליהן יהודים.

1940

הצבא הגרמני כובש את הולנד (לעוסקים בסיפורה של אנה פרנק)

1942

ועידת ואנזה - מנהיגים נאציים נפגשים במחוז ונזה בברלין ומחליטים על הפתרון הסופי: השמדה המונית של כל יהודי אירופה. מחנות ההשמדה מתחילים לפעול.

1943

כוחות גרמניים נכנעים בסטלינגרד לצבא האדום (ברית המועצות). נקודת מפנה במלחמה. פורץ מרד גטו ורשה.

1944

המלחמה מתקרבת לסיומה. בעלות הברית משחררות את פריז מידי הנאצים.

1945

שחרור אושוויץ על ידי הצבא האדום. 6,500 אסירים בלבד שרדו. הנאצים נכנעים לבעלות הברית.

הצעות פעילות

מדורג מצעירים לבוגרים

המגירה השלישית של סבא מאת גידי טל קופלמן

ספר וירטואלי

פעילות

לברר עם הילדים איזו תקופה מייצגת כל מגירה בחייו של סבא: במגירה הראשונה- חפצים של סבא בהם הוא משתמש בהווה לצרכיו היומיומיים. במגירה השנייה- זיכרונות מהתקופה שלפני המלחמה: תמונות, חפצים וצעצועים שבהם נהג לשחק כילד.

במגירה השלישית- חפצים ופריטים המעוררים בסבא כאב וסבל ואותם הוא מסתיר. התייחסות לחפצים במגירה השלישית והזמנת התלמידים לספר מה ידוע להם ובעיקר לשאול על החפצים הללו ועל תפקידם באותה תקופה.

דין

מדוע הסבא אומר לנכדו "אני מצטער... אסור לך לראות...".

הצעת פעילות – משרד החינוך

הדובי של פרד מאת איריס ארגמן

ילד המתחבא אצל משפחה עד תום המלחמה, אז הוריו באים לאסוף אותו. מסופר מעיני הדובי שלו.

רכישה דיגיטלית אתר עברית

איריס ארגמן קוראת הסיפור

פעילות

קריאת הסיפור ועיסוק במושגים הנוגעים לשואה כתיבת מכתבים לפרד או לדובי (שאלות משהו לומר)

תמונות של פרד לסינג והדובי יד ושם.

צ'יקה הכלבה בגטו מאת בת שבע דגן

סיפור מימי השואה דרך עיניו של ילד בן חמש המסרב להיפרד מכלבתו האהובה. בגטו בפולין הנאצים מצווים על היהודים, על פי חוקי נירנברג, למסור את כלביהם בשל האיסור להחזיק בביתם חיות מחמד. מיכאש בן החמש קשור מאוד לכלבתו ומסרב למסור אותה. הוריו מחפשים פתרון שיאפשר להם לשמור על צ'יקה, ומיכאש שותף פעיל בהחלטות. בסוף הסיפור צ'יקה חוזרת למשפחה.

סרטון [צ'יקה הכלבה בגטו](#)

נושאים לדיון:

- מתוך מבט על כריכת הספר – במה עוסק הסיפור?
- עזרה לזולת/הדדית - גברת הנוסיה, פולנייה לא יהודייה, עוזרת לשמור על הכלבה של המשפחה.
- התנהלותה של צ'יקה - אילו התנהגויות מיוחדות יש לכלב שלי?

חנות הגלידה של פרנצ'סקו טירלי מאת ד"ר תמר מאיר

ספר ילדים המבוסס על קורות משפחתה בבודפשט בתקופת השואה. העלילה מספרת על בעל חנות גלידה הנותן מחסה ליהודים בעת מלחמת העולם השנייה.

[תמונות של פטר - יצחק מאיר](#)

ציור בספר – יהודים עם טלאי צהוב, לעצור ולהסביר על הזכויות שנפגעו על האלימות

דיון:

מה הייתם אומרים לפרנצ'סקו לו הייתם נפגשים אתו, מה הייתם שואלים אותו?
 עזרה לזולת – כיצד בא לידי ביטוי בסיפור

פעילות:

הכנת 'תעודת תודה' לפרנצ'סקו טירלי.
 שאלות ל פטר - יצחק מאיר (אפשר לשלוח לד"ר תמר מאיר)

רציתי לעוף כמו פרפר – סיפורה של חנה גופרית

כתבה: נעמי מורגנשטרן

ספר ביוגרפי המביא את סיפורה של חנה גופרית בתקופת השואה, מתחילת מלחמת העולם השנייה, בכניסה לגטו ועד הבריחה מהגטו וההתחבאות מהנאצים הספר מלווה בתמונות ואיורים הקשורים לחייה של חנה.

דין:

משמעות בידוד חברתי

מה הם היו רוצים להגיד או לשאול את חנה הילדה?

מה הם היו רוצים להגיד או לשאול את חנה היום?

פעילות

כתיבת מכתב / ציור לחנה.

ילדה במלונה / שרה שנר-נשמית

מתאר את חייה של משפחה יהודית בפולין. הגיבורה ביילינקה, ילדה בת שלוש.

לשכניה הפולנים של המשפחה היה כלב אימתני ונבחן. כשאמה הבינה שהם

צועדים אל מותם, היא דחקה בביילינקה להתחבא בחצר. ביילינקה רצה לחצרו

של השכן הפולני כשחייל בעקבותיה. הכלב החל לנבוח בקול ומנע מהחייל להמשיך לחפש

אותה. כבר באותו לילה, וורן הכלב שינה את יחסו לילדה וחלק איתה את מזונו ובכך הציל

את חייה. הכלב לאורך אותה תקופה נוראית היה חבר נאמן, אהב ללא תנאים והקריב

מהמעט שהיה לו לילדה והחזיק אותה בחיים.

דין

• מתוך מבט על כריכת הספר – במה עוסק הסיפור?

• עזרה לזולת/הדדית, וחמלה, כיצד באים לידי ביטוי בסיפור

• התנהלותו של וורן הכלב - אילו התנהגויות מיוחדות יש לכלב שלי?

כיצד עזרו כלבי הנאצים ליהודים לשרוד את השואה?

תמי בר יוסף - מורה וכלבנית. מתמחה בנושא בכלבים ואדם בשואה.

סיפורה של אנה פרנק

[אנה פרנק - בריינפופ](#)

[אנה פרנק](#)

[קטעים מולחנים מיומנה של אנה פרנק](#)

[סיפורה של אנה פרנק - מבט אל תקופה](#) (המרכזייה החינוכית ב"אחוזת שרה")

א. נביט אל היום יום בשואה מעיניה של ילדה במסתור, מכירים את הילדה?

[פעילות:](#)

כל קבוצה מקבלת קטע, מנסה להתאימו על ציר הזמן.

שיתוף הכתה, דיון על הקטע

אנה מתחילה לכתוב יומן.

ביומנה היא כותבת רשימה של איסורים שהוטלו על היהודים:
"היהודים נדרשו לענוד טלאי צהוב
אסור היה ליהודים לנסוע בחשמלית
אסור היה לנהוג
אסור היה לצאת מהבית אחרי השעה שמונה בערב
אסור היה ללכת למקומות בילוי כמו קולנוע, תיאטרון, בריכת שחיה ..."

הכניסה למחבוא

מרוטו, אחותה הגדולה של אנה, מקבלת צו גיוס לעבודות למען הגרמנים והמשפחה מחליטה להיכנס למחבוא שהכינו מראש בבנין שבו עבד אוטו - אביה של אנה.

אנה אוהבת את פטר אך הוא אינו הבחור המושלם שרצתה לפגוש.
אנה, אדם רגיש מאוד בעל דעות דתיות, חברתיות ופוליטיות. מתאכזבת שפטר לא מתבטא כמוה.
היא לא מבינה אם זה בגלל שהוא אדם שטחי אשר אינו מתעניין בסובב סביבו ואינו עמוק.
או מפני שהוא בישן, למרות זאת, פטר הוא האדם היחיד שמחזיק את אנה על רגליה

"הבוקר שרר שקט. עציני קצת ארוכה, אבא "אני" שומגני רק שיאה גלוסה. אמרתי בלזי בלזק כק: "אנה! כך לא אשיי את פטר ארוכה. הי יודע, אולי אני הולכת אן בלזיניד אולי אין או לזוק בידיימיו אולי אושב הוא לזי רק באוסן שלמיז הו, אילו יכולתי להפליין את ראשי או שכחו, כפי שא ארזים לזמי כה לאמויה ולצבה ומסרת - תקוה! הי יודע, אולי אינו אוהב אותי כולד אולי הוא נועץ מבלים רכים כאלה גם באגרימד אולי רק דימיני בנפשי שי נועד המבלד הוי, סקר, אילו יכולת להימשך או לראות אותי! ..."

בעקבות הכניסה למחבוא אנה כותבת:

"נדמה לי שאני רזה מפני שאני שוכבת במיטה אמה בשעה שידידותי היקרות בלולם מולות אי שם בלזי. ארדה אולגת אותי כשאני נצבת בכל אלה שהייתי קשורה בהם כל כך ועשיתי הם מוסקרים בידי התלוינים האכזריים בייקר בלולם וכל זה מפני שהם יהודים!"

היומן

לאחר הפשיטה של הגרמנים למחבוא, מצאה מיפ - המזכירה של אוטו את היומן שכתבה אנה.
היומן היה הזכרון היחיד שנשאר מאנה. היומן הפך לספר מפורסם והבית ששימש להם מחבוא הפך למוזיאון.

עץ הערמון

בחודש מאי 1944 כתבה אנה פרנק ביומנה על עץ הערמון שראתה דרך חלון דירת המסתור של משפחתה:

"כמעט בכל בוקר אני הולכת לעליית הגג כדי להוציא את האוויר המחניק מריאותיי. מהנקודה האהובה עליי ברצפה אני מתבוננת בשמים הכחולים ובעץ הערמון החשוף, שעל ענפיו נוצצות טיפות גשם שנראות כצבועות כסף, ובשחפים ובציפורים האחרות שמתעופפות ברוח. כל עוד זה קיים, חשבתי, ואני אוכל לחיות כדי לראות את זה, את השמש הזורחת, את השמים הנקיים מעננים, כל עוד זה נשאר, אני יכולה להיות עצובה".

במהלך השנתיים ויותר שבהן הסתתרה עם משפחתה מפני הנאצים שאבה אנה פרנק עידוד מעץ הערמון הגדול.

שאלות לדיון:

האם גם לכם יש נוף מסוים שמשמח או מעציב אתכם?
איזה נוף היה משמח אתכם היום לו היה נשקף מחלונכם?
אנא כתבה יומן, בידיעה שיתפרסם. כיצד היום הייתם משתפים במעשיכם ורגשותיכם?

פעילות:

כתבו טקסט מתאים לפרסום היום על הנוף הניבט מחלונכם (הקבוע או הזמני)

עץ הערמון שראתה אנה פרנק מהמסתו בעליית הגג

השנים חלפו והעץ סבל מעש ופטירות שגרמו ליותר ממחצית הגזע שלו להירקב. עיריית אמסטרדם התריעה בספטמבר 2006 כי העץ מהווה סכנה לעוברים והשבים ושנה לאחר מכן החליטה לכרות אותו למרות מחאות אזרחים הולנדיים על חשיבותו הסמלית. ארגון שומרי איכות הסביבה באמסטרדם פנה לבית משפט כדי לעצור את הכריתה, בטענה שהעץ חזק מספיק. בית המשפט ההולנדי עצר את הכריתה והורה לעירייה לשמר את העץ. "תשומת הלב שהעניק כל העולם לעץ הזה מראה עד כמה העץ של אנה פרנק חשוב", נכתב בהחלטה. שנה לאחר מכן הוקמה מסגרת תומכת מפלדה לשימור העץ ולבטיחות הסביבה.

כבר בעת הדין המשפטי על כריתת העץ הודיע מוזיאון בית אנה פרנק כי יישתל במקומו ייחור שנלקח מהעץ. ייחורים נוספים ניטעו בפארק באמסטרדם, בארה"ב, בישראל ובמספר **בתי ספר ברחבי העולם הקרויים על שם אנה פרנק.**

באוגוסט 2010 בעיצומה של סערת גשמים ורוחות עזות, קרס העץ, שגילו הוערך ב-150 שנה לפחות, על גדר אבנים סמוכה.

מספר ימים לאחר קריסתו דווח כי מן הגזע השבור החל לצמוח נצר.

עכשיו נלך טיפה אחורה.

שנה לפני קריסת העץ, ב-2009, שמע נתי ייני, מורה להיסטוריה בתיכון "אוהל שם" ברמת גן, על כך שעץ הערמון ההיסטורי גוסס ומועמד לכריתה. ייני שיתף בכך את תלמידיו ויחד איתם יצר קשר עם האגודה לשימור עץ הערמון של אנה פרנק בהולנד. לאחר תקופה ארוכה של טלפונים, התכתבויות ואף פגישה עם אחד מחברי האגודה שביקר בישראל נשלחו שני ייחורים מהעץ לישראל והתקבלו בהתרגשות בנתב"ג על ידי התלמידים.

כנהוג, כדי למנוע כניסת מחלות ומזיקים לארץ, נשלחו הייחורים לתחנת ההסגר של משרד החקלאות ובמהלך השנתיים ששהו שם התפתחו מהם שני עצים קטנים, בגובה של כ-90 ס"מ. עץ אחד ניטע במוזיאון יד ושם כדי לסמל את השואה והעץ השני ניטע במצפור על שם רס"ן איתן בלחסן ברמות נפתלי שבגליל העליון, כדי לסמל את התקומה.

בבחירת האתרים בהם ניטעו העצים היו מעורבים, פרט לסמליות, גם שיקולי אקלים וקרקע היות שזן עץ הערמון הזה זקוק לרמת מליחות קרקע נמוכה, לכמויות גדולות של מים ולקור. לאחר החורף של שנת 2014 שהיה שחון וחם במיוחד, מת הנצר של עץ הערמון של אנה פרנק, שנתיים בלבד לאחר שנשתל במצפור.

בכל זאת יש סוף אופטימי לסיפור. עץ חזק וחדש הובא לפני כשלוש שנים מהולנד. שוב נצר מהעץ המקורי. וכיום הוא מבלבל במצפור.

עץ הערמון של אנה פרנק, במצפור
לזכר רס"ן איתן בלחסן ז"ל

"שם עולם"

פרויקט אופטימי להנחלת השואה

שם עולם 2019 הוא פרויקט אופטימי להנחלת השואה לדור העתיד, בהובלת המרכז הבינלאומי "שם עולם". הלחנת ושירת טקסטים מתוך שירים וסיפורים שנכתבו בגטאות וביצוע על ידי מיטב זמרי ישראל. תוך מתן דגש על קידוש החיים ולא על הנחלת המוות.

א. לאחר עיסוק ברקע ההיסטורי ובמושגים עיקריים
נפתח בדיון:

איך לדעתכם ניתן לעסוק בשואה ולהבין משמעותה היום, בדור שלכם?
במה להתמקד?
באלו ערוצי תקשורת לעשות זאת?

ב. תיאור פרויקט "שם עולם"
אנשים כתבו ויצרו גם בשואה, כיצד לדעתכם ניתן להכיר ולהביא למודעות של בני
נוער?
"שם עולם" - פרויקט אופטימי להנחלת השואה כולל את כל השירים + מילים +
הסבר

ג. אמא שלי – נועה קירל בעקבות ביצוע השיר.
נועה קירל - אמא שלי | מתוך פרויקט "שם עולם" 2019 - לזכר השואה
ראיון עם נועה קירל על פרויקט "שם עולם"
נועה קירל באושוויץ (כיצד לתווך לדורות הבאים)

פרויקט הפרפרים הבינלאומי פרפרים צובעים את הזכרון

הפרח לפרפר

מילים: חיים נחמן ביאליק לחן: נחום נרדי

פרפר, פרפר, פרפר, פרח חי,
רד נא מהר, שב עלי.
רד נא מהר, מצה ומצה,
ומכוס טל שתה.

פרפר, פרפר, פרפר חי,
רד נא מהר, שב עלי.
פרפר, פרפר, פרפר...

תפור מצבעי לך מעיל,
כתונת פסים, כנפי גיל.
שנינו פרחים - אח ואח,
פירחך לי ופירחי לך.

הצעות לדיון:

- איזה פרפרים אתם מכירים?
- מדוע נקרא הפרפר בשיר "פרח חיי"?
- כנפי גיל – כנפים של שמחה. מה אתם מרגישים כשאתם רואים פרפר?
- האם הילדים בגטו ראו פרפרים לדעתכם? איך הם הרגישו אם לא ראו או כשראו?

פרפרי הקצב

מילים ולחן: אהוד בנאי

פרפרים בקצב רוחפים בשמחה ובעצב
מציירים לי תמונה, מכניסים אל התווה ובוהו
תבונה.

פרפרים יודעי נגן

נגנו לי בחסד

נגנו לי בחן

והכול ייתכן.

שאלות לדיון

- מה בין פרפר לגטו?
כשאני חושב/ת על פרפר אני מרגיש/ה....
כשאני חושב/ת על גטו אני מרגיש/ה.....

חנה אלברשטיין, זמרת בת לניצולי שואה, נולדה בשנת 1946, בשצ'צ'ין שבפולין בשם אווה אלברשטיין. בשנת 1951, כשהייתה בת ארבע, עלתה לישראל עם הוריה, למעברת "שער העלייה" שבחיפה. שכנה במעברה, רובם היו פליטים ניצולי שואה מאירופה. תחושותיה וחוויותיה מתקופה זו באים לידי ביטוי ברבים משירה. פרפרים מופיעים בהרבה מהשירים שהיא בוחרת לשיר.

מות הפרפר

מילים: אהוד מנור לחן: מישה סגל

בתוך עלי הפרח

לבן חיוור כקרח

נולד פרפר ממשי רך

חי לבטח

בוקר בחרצית

בערב כלנית

וכל חייו רק יום אחד

רק יום אחד של משי

בתוך עלי הפרח

לבן חיוור כקרח

ריחף פרפר ממשי כמו

חי לבטח

בתוך עלי הפרח

לבן חיוור כקרח

פרפר פרפר ממשי כבר

סב כתר

שמש כה אהב

ירח לו כאב

וכל חייו רק יום אחד

רק יום אחד של משי

בתוך עלי הפרח

לבן חיוור כקרח

פרפר בן יום ממשי רך

עף לנצח נצח של פרפר

פרפרים בראש

מילים: לאה נאור לחן: ארנסט קלאבריה וברברה מאסי

מילה שהוא לא אמר

פתאום הפכה להיות פרפר

המון פרפרים סביב ראשי מרחפים

פרפר לבן כחול אדום ושל זהב

כמו אהבה אולי וכמו צעיף רחב

המילים הכי יפות שלא אומרים

הן לפעמים הופכות להיות לפרפרים

ענן פרפרים יפים תמיד סביבי מרחפים

כל מי שרואה לי אומר זה לא יאה

הנערות היום בכלל

ואיך היא לא תבוש

בזמן נורא כזה רק פרפרים בראש

בחוץ סערה ועננים ומטריות

הגשם קרב אל העיר לאט, לאט, לאט

כל אחד מגיף את התריסים

אוטמים הם היטב את הלבבות כולם

אני הולכת לי ברחוב

אבל אנשים מסביבי מתלחשים

נורא ואיום בכלל ואיך היא לא תבוש

בסערה הזאת רק פרפרים בראש

המילים הכי יפות שלא אומרים

לפעמים הן פרפרים

הצעות לדיון:

מה מסמל הפרפר בכל אחד מהשירים?

באיזו מציאות חיים הפרפר הוא סמל בכל אחד מהשירים?

מה יכולים פרפרים לסמל במציאות חייכם העכשווית?

גם אנחנו חלק מפרויקט הפרפרים הבינלאומי

א. הסבר

הספר 'אין פרפרים פה', שמאגד בתוכו שירים וציורים של ילדים ששהו בגטו טרזין. הוא קובץ ציורים ושירים של ילדי גטו טרזיינשטט מן השנים 1942–1944 שראה אור בשנת 1959 בהוצאת המוזיאון היהודי הממלכתי של צ'כוסלובקיה בפראג במקביל למהדורה המקורית בצ'כית ראו אור גם תרגומים לאנגלית, גרמנית וצרפתית, ובשנת 1963 ראתה אור גם מהדורה עברית, שאת שיריה תרגמה לאה גולדברג. בספר נחשף הווי החיים בגטו מבעד לעיני הילדים שיצרו את הציורים או את השירים. רבים מן הילדים שיצירותיהם מופיעות בספר, ואף רבים מכלל תושבי הגטו, נספו בגטו או במחנות ההשמדה, ועל כן הספר מהווה גלעד לזכרם. לאחר שחרור הגטו במאי 1945 נמצאה בו כמות גדולה של ציורים שציירו הילדים תושבי הגטו. ציורים ושירים אלו, הובאו מאוחר יותר לשמירה בארכיון המוזיאון היהודי הממלכתי של צ'כוסלובקיה בפראג

ב. אחד השירים שנמצאו ונמצאים בספר הוא שירו של פאול פרידמן על כך שאין פרפרים בגטו [הפרפר / פאול פרידמן](#),

[על פאול פרידמן והשיר הפרפר](#)

מתוך ציורי הילדים בספר

ג. ילדים בכל העולם מציירים פרפרים לזכר ילדי טרזין וילדים נוספים שנשמדו בשואה, גם אנחנו נצטרף לפרויקט הזכרון היפה הזה.

[פרפרים לצביעה](#)

ניתן להוסיף לפרפרים המקושטים מילים של תקווה, שמחה, אהבת אדם וכדומה. את הפרפרים נגזור ונתלה בכתה או בשטח ציבורי משותף

קטעי קריאה לטקס "פרפרים צובעים את הזיכרון"

הפרפר / פאוול פרידמן נער בגטו טרזינשטאט
הוא היה אחרון, האחרון שבהם.
צבעו הצהוב היה מר ומסנוור,
כדמעת החמה באבן צחורה כי תקיש,
צבע קצה קצה.
בקלות התעופף למרומים
ודאי רצה לנשק עולמי האחרון.

זה שבועות אני פה
"גטואיזרט".
יקירי מצאוני פה, גם מרגניות קוראות לעברי,
אף ענף הערמון הלבן בחר:
ופרפר פה לא ראיתי.

הוא היה אחרון –
אין פרפרים פה
בגטו.

הפרפר / פאוול פרידמן / תרגום: לאה גולדברג
אחרון היה, אחרון האחרונים,
וכה שבע, מר וססגוני –
אשר, אולי אי שם בזרם שברירים של לבן
אבנים
נראה צהב,
ובשאתו כנפים מעלה-מעלה
עף לנשק את אחריתו של עולמי.

זה שבועות שבועה
שפה אני –
"גטואזרט" –
פה מצאוני יקירי.
קורא לי פרס שן-הארי גם פה,
והערמון שבתצר בלבן פריחתו מושיט אלי כפו
אבל פרפר אני פה לא ראיתי.
זה היה אחרון, אחרון האחרונים.
כי פרפרים אינם חיים
בגטו.

שיר זה כתב הנער פאוול פרידמן בזמן השואה, כששהה עם משפחתו בגטו טרזינשטאט, בצ'כיה. היום, בשלהי האביב, ימים ספורים לאחר חג החירות (פסח) אנו מציינים את יום הזיכרון לשואה ולגבורה. יום זה מוקדש להתייחדות עם זכר אלו שלא שרדו בשואה ולזכר מעשי הגבורה והמרד בימים ההם.

בתרבויות רבות הפרפר הוא סמל לנפש ולנשמה. פרפרים אשר מתחילים את חייהם כתולעת קטנה, הופכים לייצור יפיפה, בעל כנפיים בשלל צבעים ותעופה עליזה ומלאת חיים. פרפרים גם מסמלים לנו אפשרות תמידית לפרוש כנפיים ולעוף למקום טוב יותר, שיביא לנו תחושות חירות ותקווה.
ילדים רבים בגטו, בזמן השואה, ציירו פרפרים וכתבו עליהם, בתקווה שיוכלו גם הם יום אחד, לשוב ולהיות מאושרים ובמקומות אהובים עליהם.

קטעי קריאה לטקס "פרפרים צובעים את הזיכרון"

פרויקט "פרפרים צובעים את הזיכרון" בו אנו משתתפים היום בדומה לילדים רבים נוספים בעולם, מטרתו לזכור ולהנציח את הילדים אשר נספו בשואה ולא זכו לראות פרפרים ולחוש שוב שמחה ואושר לצד תקווה.

צבעיהם הרבים של הפרפרים יכולים להזכיר לנו שבעולם שלנו חיים אנשים שנראים שונה. יש אנשים כהים ויש כאלה בהירים, יש בנות ויש בנים, יש אנשים שחיים בישראל ויש כאלה שלא. אנחנו חיים בעולם שבו כל האנשים והילדים שונים האחד מהשני, אך פתוחים לקבל שונות זו, ומתייחסים לכל אדם ואדם בצורה מכבדת ושוויונית.

הביטוי "אפקט הפרפר" מתייחס למצב בו משק כנפי פרפר עשוי ליצור שינויים קטנים באטמוספירה שבסופו של דבר יגרמו להופעת סופת טורנדו (או לחלופין ימנעו את הופעתה). הכנפיים המתנופפות מייצגות שינוי קטן הגורם לשרשרת מאורעות, המובילים לתופעה בקנה מידה גדול.

"אפקט הפרפר" הוא גם סמל לשינוי קטן שיש ביכולתו של כל אחד מאתנו לעשות והשפעתו יכולה להיות גדולה. מעשה קטן של חסד, יכול להתפשט ולהשפיע על אחרים ועל העולם כולו. לכן בכל פעם שתראו פרפר תזכרו בחסד שאתם יכולים לעשות לחברה ולסביבה.